

Toimintaohje: Opinnäytetyö

Omistaja: Koulutuspäällikkö (YAMK)

Hyväksyjä: Laadun- ja riskienhallinnan kehittämisryhmä

Päivämäärä: 29.8.2025

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	3
2. Opinnäytetyön toimijat ja vastuut	5
3. Eettiset periaatteet ja hyvä tieteellinen käytäntö	6
3.1. Eettinen ennakkoarviointi.....	6
3.2. Tutkimusluvut	7
3.3. Suostumukset.....	7
3.4. Aineistonhallintasuunnitelma ja henkilötietojen käsittely	7
4. Opinnäytetyön prosessi.....	9
4.1. Suunnittelu	9
4.2. Toteutus	10
4.3. Viimeistely	10
4.4. Kypsyysnäyte	10
4.5. Arkistointi ja julkaiseminen.....	11
5. Opinnäytetyön arviointi	12
6. Opinnäytetyön hyväksiluku.....	12
7. Lisätiedot.....	13
7.1. HAMKin ohjeet	13
7.2. Muut ohjeet.....	13

1. Johdanto

Toimintaohjeessa kuvataan opinnäytetyö Hämeen ammattikorkeakoulussa. Ohjeessa määritellään opinnäytetyöprosessin käsitteet, periaatteet, prosessi ja vastuut. Ohje koskee ammattikorkeakoulututkintoon (AMK) ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon (YAMK) johtavia opintoja.

Ohje perustuu AMK-lainsäädäntöön ja HAMKin tutkintosääntöön. Opinnäytetyön toimintaohjetta täydentävät opinnäytetyön ohjeet, arvioinnin toimintaohje ja aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen (AHOT) toimintaohje.

Opinnäytetyön tavoitteena on vahvistaa sekä yleisiä työelämävalmiuksia että alakohtaisia ammatillisia kompetensseja. Opinnäytetyöt kohdennetaan työelämän tarpeisiin ja ne toteutetaan kehittämisprojekteina tai osana HAMKin tutkimusyksiköiden hankkeita.

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyön laajuus on 15 opintopistettä ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon 30 opintopistettä. Opinnäytetyö jakaantuu kolmeen osaan: suunnittelu, toteutus ja viimeistely. Nämä ovat kaikki saman laajuisia: AMK-tutkinnossa viisi (5) opintopistettä ja YAMK-tutkinnossa kymmenen (10) opintopistettä. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö on laajempi ja tarkastelutavaltaan syvällisempi ja analyyttisempi kuin ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö.

Opinnäytetyön tekeminen on oppimisprosessi, jossa opiskelija oppii työskentelemään tutkivalla, analysoivalla ja kehittäväällä työotteella. Opinnäytetyö liittyy usein työelämän kehittämiseen tai HAMKin omaan tutkimus- ja kehitystoimintaan. Se voi liittyä myös opiskelijan oman yritystoiminnan kehittämiseen. Tavoitteena on ongelman kartoittaminen ja ratkaiseminen sovitun laajuisena ja sovitussa aikataulussa. Opinnäytetyössä voidaan hyödyntää HAMKin monialaisuutta ja se voidaan toteuttaa useamman koulutusvastuun yhteistyönä. Opinnäytetyö tehdään pääsääntöisesti yksilötyönä tai sellaisella työnjaolla, että kukin opiskelija voi osoittaa opinnäytetyöprosessin kokonaishallinnan ja yksilöllisen osaamisensa. Opiskelijalla on mahdollisuus myös tarvittaviin yksilöllisiin järjestelyihin opinnäytetyöprosessin aikana.

HAMKissa opinnäytetyöprosessi viedään läpi opinnäytetyöprojektien ohjaus- ja hallintajärjestelmä Wihissä.

Opinnäytetyön keskeisiä periaatteita ovat

- opinnäytetyö on työelämälähtöinen ja tutkimuksellinen
- opinnäytetyön aihe tulee pääsääntöisesti työelämästä tai joissain tapauksissa opiskelijalta itseltään esimerkiksi omaan yritykseen liittyvästä aiheesta
- opinnäytetyö edistää opiskelijan ammatillisen osaamisen kehittymistä ja työllistymistä.

HAMKissa opinnäytetyö on joko tutkimuspainotteinen, toiminnallinen, portfolio- tai artikkelimuotoinen. Tutkimuspainotteinen opinnäytetyö on luonteeltaan soveltavaa tutkimusta ja kytkeytyy läheisesti työelämään. Toiminnallinen opinnäytetyö sisältää konkreettisen työelämässä toteutetun kehittämisosion. Opiskelija voi myös kerryttää opinnäytetööhön liittyvän aineiston opintojensa aikana, jolloin syntyy portfolio-opinnäytetyö. Artikkelioinnäytetyössä opiskelija suunnittelee ja kirjoittaa yhdestä neljään artikkelia. Jos opiskelija on julkaissut ammattialaansa liittyviä julkaisuja opintojensa aikana, hän voi koostaa myös niistä artikkelioinnäytetyön.

Kaikista opinnäytetöistä tulee toteuttamistavasta riippumatta koostaa raportti, jossa on johdanto, tietoperusta, toteutus ja tulokset sekä johtopäätökset ja pohdinta. Tietoperustalla tarkoitetaan asiaan liittyvää teoriataustaa ja aiempaa tutkimustietoa. Työn osat rakentuvat eri tavoin opinnäytetyön mallin mukaan.

Hyväksyttävä opinnäytetyö arvioidaan asteikolla 1–5. Opinnäytetyön eri toteuttamistavoissa painotetaan eri arviointikriteereitä.

Opinnäytetyöprosessin aikana voi syntyä myös muita asiakirjoja, kuten esimerkiksi tutkimuslupapäätös ja tietosuojailmoitus, joille on HAMKin arkistonmuodostussuunnitelmassa määritetty mm. säilytysaika, säilytyspaikka ja säilytyksestä vastaava taho.

2. Opinnäytetyön toimijat ja vastuut

Opiskelija toimii opinnäytetyössä tekijänä/tutkijana ja on näin vastuussa hyvän tieteellisen käytännön ja muiden ohjeiden huolellisesta noudattamisesta.

Opinnäytetyön **ohjaaja** on koulutuspäällikön nimeämä henkilökunnan edustaja. Hän ohjaa opiskelijaa opinnäytetyön teossa, valvoo työn etenemistä ja toimii vastuuarvioijana. Ohjausprosessin pääpaino on pienryhmissä, ja yksilöohjaus kattaa vain kunkin työn erityiskysymykset ja -haasteet.

Toinen tarkastaja on henkilö, joka osallistuu arviointiprosessiin lukemalla valmiin työn ja antamalla siitä oman arviointinsa. Kahdella arvioijalla varmistetaan arvioinnin laatua ja tasa-arvoisuutta.

Opinnäytetyökoordinaattori koordinoi koulutuksen opinnäytetöiden kokonaisuutta. Hän ottaa vastaan aihe-ehdotuksen ja hyväksyy sen tai pyytää siihen opiskelijalta täydennystä. Koordinaattori ehdottaa työtä ohjaajalle tai suoraan merkitsee opinnäytetyölle ohjaajan sekä mahdolliset lisäohjaajat ja tarkastajat.

Viestinnän opettaja ohjaa opinnäytetyön raportointia ja osallistuu opinnäytetyöraportin arviointiin AMK-opinnäytetöissä.

Englannin kielen opettaja tarkastaa AMK-opinnäytetöiden englanninkielisen tiivistelmän kieliasun. Jos suomenkielisen koulutuksen opiskelija tekee opinnäytetyönsä englanniksi, englannin kielen opettaja ohjaa opinnäytetyöraportin kieliasua ja antaa arvioinnin valmiin opinnäytetyön raportoinnista. Samoin vieraskielisissä koulutuksissa englannin kielen opettaja ohjaa opinnäytetyöraportin kieliasua ja antaa arvioinnin raportoinnista. YAMK-opinnäytetöiden kieliasua ei tarkisteta.

Opinnäytetyön **toimeksiantajalla** tarkoitetaan opinnäytetyön työelämäyhteistyötahoa, joka voi olla yritys, julkisyhteisö tai kolmannen sektorin toimija.

3. Eettiset periaatteet ja hyvä tieteellinen käytäntö

Opiskelijan tulee tuntee ja noudattaa yleisesti hyväksyttyjä eettisiä periaatteita sekä perehtyä hyvän tieteellisen käytännön periaatteisiin. Yleiset eettiset periaatteet ovat Suomessa käytössä kaikilla tieteenaloilla:

- Opinnäytetyön tekijä kunnioittaa tutkittavien henkilöiden ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta.
- Opinnäytetyön tekijä kunnioittaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä sekä luonnon monimuotoisuutta.
- Opinnäytetyön tekijä toteuttaa opinnäytetyönsä niin, että siitä ei aiheudu tutkittavina oleville ihmisille, yhteisölle tai muille tutkimuskohteille merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja.

Hyvä tieteellinen käytäntö koskee kaikkia opinnäytetöitä koulutusalaista riippumatta. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluvat muun muassa tarvittavista tutkimusluvista ja suostumuksista huolehtiminen, sopivan tutkimusmenetelmän käyttö, aineistonkeruun ja käsittelyn luotettava toteutus sekä asianmukaisten lähdeviittausten tekeminen. Lisäksi eri tieteenaloilla on omia eettisiä normistoja, jotka sisältävät yksityiskohtaisempia tutkimuseettisiä ohjeita.

Toimenpiteet vilppitapauksessa tai epäilyistä vilppitapauksessa on määritelty erillisessä ohjeessa.

3.1. Eettinen ennakkoarviointi

Jos opinnäytetyö edellyttää eettistä ennakkoarviointia, opiskelija ja opinnäytetyön ohjaaja hakevat sitä yhdessä eettiseltä toimikunnalta jo ennen tutkimusluvan hakemista.

Tyypillisesti eettinen ennakkoarviointi tarvitaan, mikäli tutkimus kohdistuu alle 15-vuotiaisiin ilman huoltajan erillistä suostumusta tai tutkimuksessa puututaan tutkittavien fyysiseen koskemattomuuteen (esimerkiksi älysormuksella kerättävä data). Eettisen toimikunnan puoltava lausunto liitetään tutkimuslupahakemukseen.

3.2. Tutkimusluvut

Kaikilla tieteenaloilla hyvään tieteelliseen käytäntöön sisältyy tarvittavista tutkimusluvista huolehtiminen. Opinnäytetyön suunnitelmavaiheessa – ennen tutkimusaineiston keruun aloittamista – opiskelijan ja ohjaajan tulee selvittää, tarvitaanko opinnäytetyössä tutkimuslupia. Lupakäytännöt ja luvan myöntämisen edellytykset vaihtelevat organisaatioittain.

HAMKin tutkimuslupaohjeiden mukaan kaikkiin tutkimuksiin, kehittämishankkeisiin ja opinnäytetöihin, jotka on kohdennettu HAMKin henkilökunnalle tai opiskelijoille, tarvitaan tutkimuslupa.

3.3. Suostumukset

Ennen aineistonkeruun aloittamista tutkittavalta pyydetään tietoon perustuva suostumus osallistua tutkimukseen. Opiskelija dokumentoi osallistumissuostumuksen, jonka tutkittava on antanut suullisesti, kirjallisesti, sähköisesti tai muulla tavalla.

Niissä tutkimusasetelmissä, joissa ei voida pyytää tietoon perustuvaa suostumusta, on pääsääntöisesti haettava eettisen toimikunnan lausunto.

3.4. Aineistohallintasuunnitelma ja henkilötietojen käsittely

Opinnäytetyösuunnitelman yhteydessä opiskelija laatii aineistohallintasuunnitelman, joka on kuvaus tutkimusaineiston käsittelystä opinnäytetyöprosessin aikana.

Aineistohallintasuunnitelmalla varmistetaan, että aineistojen kerääminen, käsittely, säilyttäminen ja tuhoaminen on suunniteltu ja toteutettu huolellisesti.

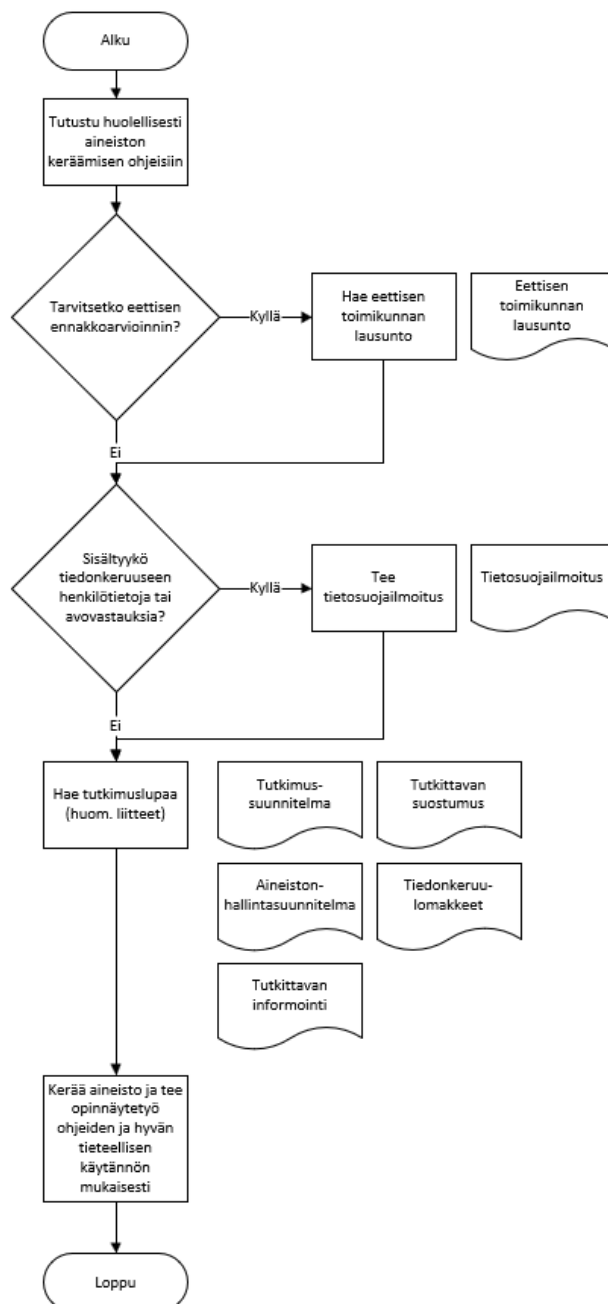
Aineistohallintasuunnitelma tulee olla laadittuna ja tallennettuna Wihiin ennen aineistonkeruun aloittamista. Mikäli aineistonkeruussa tai käsittelyssä tapahtuu muutoksia, opiskelijan tulee päivittää aineistohallintasuunnitelma. Opiskelija tallentaa aineistohallintasuunnitelman myös valmiin opinnäytetyön liitteeksi.

Opinnäytetyön valmistuttua on huolehdittava kerätyn tutkimusaineiston käsittelystä aineistohallintasuunnitelman mukaisesti. Mikäli opinnäytetyöhön kerätty tutkimusaineisto halutaan antaa HAMKille jatkokäyttöön opetusta tai tutkimusta varten, on asiasta tehtävä kirjallinen sopimus (Liite 3). Jos opinnäytetyö on tehty HAMKin hankkeille, on tutkimusaineiston luovuttamisesta HAMKille käytettävä omaa sopimus pohjaa (Liite 4).

Opinnäytetöihin ja niihin liittyviin aineistoihin tallennetaan henkilötietoja mahdollisimman vähän. Jos opinnäytetyössä käsitellään henkilötietoja, käsittelyn elinkaari suunnitellaan etukäteen. Opiskelija varmistaa, että

- tutkimukseen osallistuvia informoidaan henkilötietojen käsittelystä tietosuojailmoituksella
- henkilötiedot poistetaan tai muunnetaan ne tunnistamattomiksi
- henkilötietojen keräämiseen, tallennukseen, säilytykseen ja tuhoamiseen valitaan turvalliset menettelyt ja välineet.

Kuva 1 Tutkimusaineiston keräämisessä tarvittavat dokumentit.

4. Opinnäytetyön prosessi

Koko opinnäytetyön prosessi toteutetaan Wihi-järjestelmässä, joka on opinnäytetyöprojektien ohjaus- ja hallintajärjestelmä.

4.1. Suunnittelu

Opinnäytetyöprosessi alkaa aihekeskustelulla ja neuvottelulla toimeksiantajan ja opiskelijan välillä, minkä perusteella opiskelija laatii **aihe-ehdotuksen** Wihiin. Opinnäytetyöstä laaditaan etukäteen **opinnäytetyösopimus**, jonka allekirjoittavat toimeksiantajan edustaja, opiskelija ja koulutuksen edustaja. Opiskelija työstää **opinnäytetyösuunnitelman**, joka on valitun toteuttamistavan mukainen. Opinnäytetyö ja opinnäytetyösuunnitelma laaditaan käyttäen HAMKin opinnäytetyön asiakirjamallia.

Mikäli opinnäytetyössä kerätään tutkimusaineistoa, tulee opinnäytetyösuunnitelman yhteydessä laatia **aineistonhallintasuunnitelma**, joka on kuvaus tutkimusaineiston käsittelystä opinnäytetyöprosessin aikana.

Ennen opinnäytetyön aloittamista tai viimeistään sen suunnitteluvaiheessa opiskelija suorittaa **Opinnäytetyön osaaja -osaamismerkkin**. Osaamismerkkin suorittanut tuntee opinnäytetyöprosessin kulun, hyvän tieteellisen käytännön sekä kestävän kehityksen periaatteet HAMKin opinnäytetyöohjeistuksen edellyttämällä tasolla. Opinnäytetyön tutkimusaineistoa ei saa lähteä keräämään ennen osaamismerkkin suorittamista hyväksytysti.

Suunnitelmaseminaari pidetään siinä vaiheessa, kun opiskelija on kirjoittanut tietoperustaa, hahmottanut ja kuvannut työn kokonaisuutta, laatinut alustavan sisällysluettelon ja suunnitellut käytettävän tutkimusmenetelmän/-menetelmät ja toiminnallisessa työssä myös toimintaproessin toteutuksen. Nämä opiskelija esittelee suunnitelmaseminaarissa ja niistä käydään keskustelua, jonka perusteella opiskelija tarvittaessa täydentää opinnäytetyösuunnitelmaa.

4.2. Toteutus

Opinnäytetyön ydinsisältö eli aineiston keruu ja analysointi tapahtuvat toteutusvaiheessa. Opinnäytetyön toteutusvaiheeseen ajoittuu **väliseminaari**. Väliseminaarissa opinnäytetyön aineiston analysointi ja raportointi ovat jo pitkällä, ja työn pääsisällöt on kirjoitettu. Opinnäytetyötä **opponoi** toinen, opinnäytetyöntekijän kanssa suunnilleen samassa vaiheessa oleva opiskelija. Opponoinnin kohteena ovat sekä opinnäytetyöraportin jo tuotettu teksti että sitä koskeva esitys. Opponoiija antaa opponoinnistaan kirjallisen raportin.

4.3. Viimeistely

Opinnäytetyöprosessin viimeisessä vaiheessa opiskelija keskittyy raportin kirjoittamiseen ja tutkimustulosten viimeistelyyn sekä kirjoittaa johtopäätökset, pohdinnan ja tiivistelmän suomeksi ja englanniksi. Opiskelija ottaa tässä huomioon ohjaajalta, väliseminaarin opponentilta sekä tilaajalta saadun palautteen. Tämän jälkeen opiskelija tekee opinnäytetyölle plagioinnintarkastuksen. Ohjaaja tarkastaa plagioinnintarkastuksen tuottaman analyysin ja pyytää tarvittaessa opiskelijaa tekemään korjaukset opinnäytetyöhönsä.

Tässä vaiheessa myös englannin opettaja kommentoi abstraktia. YAMK-tutkinnossa abstraktiin ei tehdä kieliasuntarkastusta. Kun työ on kokonaisuudessaan valmis, opiskelija palauttaa työn arvioitavaksi Wihiin. Opiskelija pyytää ohjaajalta luvan esitellä opinnäytetyö loppuseminaarissa ja julkaista työ. Opiskelija on vastuussa siitä, että sekä Wihissä että Theseuksessa/sisäisessä opinnäytetyöarkistossa on opinnäytetyön viimeinen versio.

Loppuseminaarissa opiskelija esittelee opinnäytetyönsä. Loppuseminaaari on julkinen tilaisuus, jonne voi kutsua mukaan esimerkiksi työn toimeksiantajan. Loppuseminariesitys arvioidaan (kts. arviointikriteerit). Esityksessä tulee nousta esiin työn käytännönläheisyys ja työelämäyhteys. Loppuseminaarissa opiskelija arvioi lyhyesti myös omaa oppimisprosessiaan.

4.4. Kypsyysnäyte

Suomenkielisiin amk-tutkintoihin tehtäviin opinnäytteisiin liittyy pakollinen kypsyysnäyte, joka osoittaa perehtyneisyyttä alaan ja suomen tai ruotsin kielen taitoa. Silloin, kun opiskelijalta ei vaadita ammattikorkeakouluasetuksessa tarkoitettua kielitaitoa, ammattikorkeakoulu päättää kypsyysnäytteestä. Jos opiskelijan koulusivistyskieli on suomi tai ruotsi, hän kirjoittaa kypsyysnäytteensä koulusivistyskielellään. Jos opiskelijan

koulusivistyskieli on muu kuin suomi tai ruotsi, hän kirjoittaa kypsyysnäytteensä englannin kielellä.

AMK-tutkinnossa kypsyysnäyte kirjoitetaan valvotussa tilanteessa tai Exam-tenttiakvaariossa. Opiskelija voi ilmoittautua kypsyysnäytteeseen, kun opinnäytetyö on viimeistelyvaiheessa ja ohjaava opettaja on antanut siihen luvan. Kypsyysnäytteessä opiskelija kirjoittaa esseen ohjaajan laatimasta aiheesta. Esseen tarkastaa opinnäytetyön ohjaaja. Ruotsiksi kirjoitetun kypsyysnäytteen tarkistaa ruotsinopettaja. Kypsyysnäyte arvioidaan arvosanoilla ”hyväksytty” tai ”hylätty”.

YAMK-opiskelijan kypsyysnäyte on opinnäytetyöraportin tiivistelmä, jonka opinnäytetyön ohjaaja hyväksyy. Mikäli opiskelija opiskelee suomenkielisessä YAMK-koulutuksessa, mutta ei ole aiemmin tehnyt kypsyysnäytettä (eli on esim. suorittanut AMK-tutkintonsa ulkomailla tai on suorittanut sen englannin kielellä), hänen on suoritettava kypsyysnäyte osana YAMK-tutkintoaan.

4.5. Arkistointi ja julkaiseminen

Julkaisuluvan saatuaan opiskelija tallentaa työnsä Theseukseen tai joissain tapauksissa HAMKin sisäiseen opinnäytetyöarkistoon. Opinnäytetyö, opinnäytetyön arviointilausunto ja opinnäytetyösopimus arkistoidaan HAMKin asianhallintajärjestelmään.

Opinnäytetyön tulee olla avoimesti arvioitavissa. Siihen ei saa sisältyä salassa pidettävää aineistoa. Salassa pidettävät opinnäytetyöt on mahdollisia ainoastaan niissä tapauksissa, joissa opinnäytetyötä rajoittaa erityislainsäädäntö. Opinnäytetyö on julkinen heti, kun se on hyväksytty.

Theseuksessa opinnäytetyöt ovat avoimesti verkossa kenen tahansa luettavissa. HAMKin sisäisessä opinnäytetyöarkistossa olevia töitä pääsee lukemaan HAMKin kampuksilla. Jos joku haluaa luettavaksi sisäisessä opinnäytetyöarkistossa olevan opinnäytetyön, lähetetään se hänelle sähköpostitse tietopyynnön perusteella.

5. Opinnäytetyön arviointi

AMK-tutkinnon sekä YAMK-tutkinnon opinnäytetöille on määritelty arviointikriteerit ja niitä täydentävät arviointimatriisit.

Jos opinnäytetyö tehdään parityönä, ohjaajan on mahdollista antaa opiskelijoille eri arvosana. Arvioinnin perusteet on kuvattu opinnäytetyön ohjeissa verkkosivuilla.

Hyväksytyt opinnäytetyöt arvioidaan asteikolla 1–5. Opinnäytetyön eri toteuttamistavoissa arviointikriteerit ovat erilaisia, mutta kaikissa arviointikriteereissä noudatetaan yhtenäistä arviointiasteikkoa, joka avataan tarkemmin arviointimatriiseina AMK- ja YAMK-tasolla.

- Kiitettävä 5: toteutuu kiitettävästi
- Hyvä 4: toteutuu hyvin
- Hyvä 3: toteutuu pääosin hyvin
- Tyydyttävä 2: toteutuu jossain määrin puutteellisesti
- Tyydyttävä 1: toteutuu puutteellisesti
- Hylätty suoritus: opinnäytetyössä ei ole saavutettu tasoa tyydyttävä 1.

Opinnäytetyön toinen tarkastaja antaa oman arviointinsa opinnäytetyöstä. Opinnäytetyön ohjaaja antaa lopullisen arvioinnin huomioiden myös toimeksiantajan antaman palautteen ja kirjoittaa arviointilausunnon.

Opinnäytetyön arviointiin tyytymätön opiskelija voi hakea oikaisua tutkintolautakunnalta.

6. Opinnäytetyön hyväksiluku

Koulutuspäällikkö voi harkintansa mukaan hyväksyä opiskelijan aiemmissa opinnoissaan tekemän opinnäytetyön osaksi HAMKissa suoritettavaa tutkintoa. Hyväksiluvun periaatteet on määritelty aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen toimintaohjeessa.

7. Lisätiedot

7.1. HAMKin ohjeet

- Tutkintosääntö (PDF)
- Tutkintolautakunta (PDF)
- Opinnäytetyön ohjeet (verkkosivusto)
- Arvioinnin toimintaohje (PDF)
- Arviointimatriisit (PDF)
- Opintojen ohjaussuunnitelma (PDF)
- Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen toimintaohje (PDF)
- Vilppitapaukset ja niiden epäilyt -toimintaohje (PDF, valmisteilla)
- Yksilöllisten järjestelyjen ohje (verkkosivusto)
- Aineistonhallintasuunnitelma (Word)
- Sopimus opinnäytetyöhön kerätyn tutkimusaineiston luovuttamisesta HAMKille jatkokäyttöön opetusta tai tutkimusta varten (Word)
- Sopimus opinnäytetyöhön kerätyn tutkimusaineiston luovuttamisesta HAMKin hankkeelle (Word)

Kaikki opinnäytetyöhön liittyvät ohjeet ja dokumenttimallit ovat [HAMKin julkisilla verkkosivuilla](#).

7.2. Muut ohjeet

- Tutkimuseettinen neuvottelukunta TENK:
[Hyvä tieteellinen käytäntö](#) (verkkosivu)
[Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden ennakoarviointi Suomessa](#) (PDF)
- EU: [Yleinen tietosuoja-asetus 2016/679](#) (verkkosivusto)
- Finlex: [Tietosuoja laki 1050/2018](#) (verkkosivusto)
- Finlex: [Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 1129/2014](#) (verkkosivusto)